

”NARRAKTIGHETER”

SCHACK I SKÖNLITTERATUREN FRÅN 1850

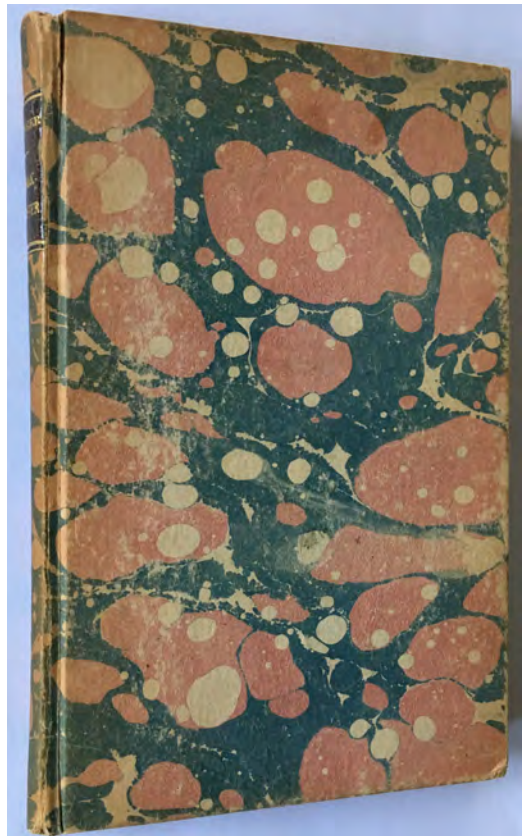
Arne Johansson

I förra numret av Schackkultur kunde vi rapportera om en bok som Peter Holmgren lokaliserat i den nu bortgångne Rolf Littorins fantastiska schackbokssamling. Ytterligare ett sådant intressant verk är en bok betitlad ”Narraktigheter, fixa idéer och ytterligheter, tecknade av Eduard Maria Oettinger” och som titelbladet (se nedan) anger är det översättning. Vem översättaren är framgår inte och originalets titel anges inte heller. Däremot anges att detta är andra upplagan där den första hade titeln: ”Narrrarne. Humoristisk Kalender”. Ett porträtt av författaren från Wikipedia ses t.h.

Denna bok (t.h.), utgiven 1850, hos J.J. Flodin och tryckt hos Thingren och Hultman (Stockholm), mäter 165 mm * 105 mm och har den store schackboksamlaren Börje Börjessons exlibris. Boken omfattar 192 sidor plus titelblad och innehållsförteckning (se nedan).

Bokens förlaga verkar komma från ett verk som Oettinger gav ut under titeln ’Narren-Almenach’. I 17:e och sista kapitlet av ”Narren-Almenach für 1843, Erster Band” inleds samma text som finns översatt i den här aktuella svenska översättningen. Kapitlet ifråga bär titeln ”Narren-Gallerie”.

Eduard Maria Oettinger var en mycket produktiv skribent. Han föddes den 19 november 1808 i Breslau, Polen och avled den 26 juni 1872 i Blasewitz, Tyskland. Han hade judiska föräldrar, men övergick sedermera till katolicismen. Enligt Wikipedia var han ”en litterär mass-



tillverkare med esprit och sinne för det nyfikenhetsretande”. Han gav ut åtskilliga satiriska skämttidningar, som t.o.m. utsattes för censur, men han skrev också seriösa verk såsom "Geschichte des dänischen Hofes. Von Christian II. bis Friedrich VII", i åtta band.

**NARRAKTIGHETER,
FIXA IDÉER OCH YTTERLIGHETER**

TECKNADE

AF

EDUARD MARIA OETTINGER.

ÖFVERSÄTTNING.

ANDRA UPPLAGAN.

(Första upplagan utkom under titel: Narrarne. Humoristisk Kalender.)

STOCKHOLM, 1850
Hos J. J. Flodin.

INNEHÅLL.

Förord	sid. 1.
Dos-narren	» 5.
Mat-narren	» 24.
Handsk-narren	» 42.
Fjärils-narren	» 66.
Schackspels-narren	» 80.
Sjukdoms-narren	» 118.
Kärleks-narren	» 131.
Den politiske narren	» 149.
Spel-narren	» 166.

Förord.

Ibland 10 människor finner man vanligtvis 9 klädnarrar. Med klädnarrar, högst förnuftige läsare, förstår jag sådane, hvilka icke blott lägga mera värde på kläder i ordets trångare betydelse, än man förnuftigtvis bör lägga på sådane, utan taga detsamma i dess vidsträcktaste, då det äfven i sig inbegriper grannlåt och toilette.

Af 9 klädnarrar höra minst 5 till qvinliga könet.

En af de största bland alla klädnarrar var Lorenzos af Medicis dotter och Clemens VII:s systerdotter, denna namnkunniga Catharina af Medicis, hvilken sedermera, såsom Henrik II:s gemål, införde smink och koketteri i Frankrike och medförde en så praktfull garderob, att 9 damer vid pariserhofvet utaf afund bekommo gulsoten.

Gabrielle d'Estrée, Henrik IV:s berömda mätress och en synnerlig vän af broderade näsdukar, hade bland annat ett dussin sådane, af hvilka hvar och en skall hafva kostat 200 kronor.

Drottning Elisabeth af England, hvilken med all sin storhet var en afgjord klädnarr, efterlemnade

1

Innehållsförteckningen listar de nio narr-kategorierna och redan i förordet avhandlas en del om "kläd-narren". Avsnittet om Schackspelsnarren upptar sidorna 80-117. Fåfängan illustreras inledningsvis med den klassiska sägnen om den indiske härskaren och uppfinningen av schackspelet. Kapitlet fortsätter med en olika nedslag i schackspelets historia. Vi citerar ur texten: "I början av elfte århundradet förde Saracenerna spelet till Spanien. I trettonde århundradet grep i synnerhet i Frankrike raseriet att spela schack till den grad omkring sig, att Eudus af Sully, biskop af Paris, år 1206 förbjöd alla andlige att spela schack."

Syracusaren Boys vandring kring Europas olika hov under 1500-talet tas också upp liksom anekdoter om Philidor och hans kontakter med storheter som Voltaire. Naturligtvis får även Napoleons schackintresse en del utrymme.

Det tidiga 1800-talets litteratur tas upp med lite anekdoter om bl.a. William Kenny och Labourdonnaie. Kapitlet avslutas med anekdoter kring matchen mellan Labourdonnaie och Macdonnel, där det som slutfras konstateras att "Ej långt därefter dog Macdonnel af gallfeber."

Och jag är kejserslig konglig geheime-öfver-hof-poststyrelse-tidnings-expeditionsbokhållare-enkan Hermione von Rosenkrantz.

Den ene hade i stället för torndyfveln erhållit en svalstjert, och den andra i stället för svalstjerten en torndyffel.

Båda hade hållit det för elakhet.

Schackspels-narren.

1.

Hjelden i denna lilla berättelse är en berömd man, hvars svaghet var schackspel.

Men innan vi fara öfver kanalen för att i London vara vittnen till en intressant täflingsstrid, för-
 unne mig den värde läsaren att meddela honom en skizzerad historia af detta verldsberömda spel.

Enligt sagan herrskade 400 år före Christi fö-
 delse uti Indien, vid kusterna af Ganges, en af des-
 sa blodiga tyranner, som äro så vanliga i dessa de-
 spotiska länder. Schechram var hans namn. Den-
 ne kände ingen högre glädje än att suga märgen
 ur sina undersåtares ben och penningarne ur deras
 fickor. Om de stackars människorna vågade knota,
 lät han, under det han, omgifven af lättfärdiga qvinnor,
 satt vid det dignande bordet och hans slafvinnor
 med påfågelsfjädrar tillfläktade honom svalka, läg-
 ga ett par dussin rebellers hufvuden för sina fötter